

УДК 621.313.333.004.58

ПРИСТРІЙ ВИМІРЮВАННЯ КОВЗАННЯ АСИНХРОННОГО ЕЛЕКТРОДВИГУНА

Вовк О.Ю., к.т.н.,

Квітка С.О., к.т.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. (0619) 42-32-63

Анотація – робота присвячена розробці пристрою вимірювання ковзання асинхронного електродвигуна, який дозволить його контролювати у процесі експлуатації.

Ключові слова – асинхронний електродвигун, ковзання, індуктивна котушка, генератор прямокутних імпульсів.

Постановка проблеми. Найпоширеніший силовий агрегат, що використовується в сільськогосподарському виробництві – асинхронний електродвигун з короткозамкненим ротором. Асинхронні електроприводи становлять близько 95% загальної кількості електроприводів і споживають більше половини електроенергії галузі. Широке розповсюдження асинхронні двигуни дістали завдяки високій конструкційній надійності, але у процесі експлуатації на підприємствах агропромислового комплексу України щорічно відмовляє в середньому 20-25% наявного парку електродвигунів (при випробуваннях на надійність за цей час відмовляє 2-3%). Це призводить до незапланованих матеріальних витрат, пов'язаних з раптовою зупинкою технологічних ліній, а також на ремонт асинхронних двигунів [1-3].

Таким чином, залишається до кінця невирішеною народногосподарська проблема підвищення експлуатаційної надійності асинхронних електродвигунів. Причина її існування – недостатній рівень експлуатації означених електродвигунів на підприємствах агропромислового комплексу, зокрема – відсутність достатньої інформації про їх стан. Тому однією із складових вирішення цієї проблеми є підвищення рівня експлуатації асинхронних електродвигунів за допомогою своєчасного повного контролю. Це дозволить керувати станом електродвигунів і призведе до підвищення імовірності їх безвідмовної роботи на протязі запланованого строку служби в процесі експлуатації в сільськогосподарському виробництві. Один із узагальнених показників функціонального стану асинхронного електродвигуна – це ковзання.

Отже, розроблення і впровадження первинного вимірювального перетворювача ковзання асинхронного електродвигуна, який забезпечить контроль цього показника в експлуатації, є актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень. Розглянемо методи, які використовуються для експериментального визначення ковзання асинхронного електродвигуна з короткозамкненим ротором: тахометричний метод, стробоскопічний метод, індукційний метод [4-6].

Тахометричний метод полягає у визначенні ковзання за вимірним значенням швидкості обертання вала n та розрахованим значенням швидкості обертання магнітного поля n_0 за відомим виразом

$$s = \frac{n_0 - n}{n_0}. \quad (1)$$

Головні недоліки методу – невисока точність (через що метод неможливо використовувати у разі ковзання 5% та вище), велика дискретність визначення та вплив людського фактору.

Стробоскопічний метод полягає у тому, що на валу асинхронного електродвигуна наносять мітки, кількість яких дорівнює кількості пар магнітних полюсів електродвигуна. Вал електродвигуна освітлюють газорозрядною лампою, яка живиться від тієї ж мережі, що й електродвигун з частотою струму f_1 . При цьому вимірюють час t проходження визначеної кількості міток n уздовж нерухомого вказівника, рахуючи положення вказівника в момент пуску секундоміра за нульове. За результатами вимірювань визначають ковзання за наступним виразом

$$s = \frac{n}{t \cdot f_1}. \quad (2)$$

Головні недоліки методу – складна технічна реалізація, велика дискретність визначення та вплив людського фактору.

Індукційний метод ґрунтується на контролі частоти обертання магнітного потоку розсіювання ротору. Для цього використовують індуктивну котушку, у якості якої використовують котушку реле або контактора постійного струму, що має 10 000 – 20 000 витків. Для підсилення магнітного потоку у котушку встановлюють осердя з декількох полос електротехнічної сталі. Котушку встановлюють на кінець вала електродвигуна, а у її коло включають чутливий мілівольтметр (гальванометр). Вимірюють кількість k повних коливань стрілки гальванометра та час t цих коливань. Знаючи частоту струму у мережі f_1 та результати вказаних вимірювань, визначають ковзання за наступним виразом

$$s = \frac{k}{t \cdot f_1}. \quad (3)$$

До головних недоліків методу слід віднести велика дискретність визначення та вплив людського фактору.

Таким чином, проведений аналіз показує, що найбільш раціональним методом є індукційний метод (за допомогою індуктивної котушки), який можна взяти за основу при розробці пристрою вимірювання ковзання асинхронного електродвигуна з короткозамкненим ротором.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи була розробка пристрою вимірювання ковзання асинхронного електродвигуна з короткозамкненим ротором, який дозволить контролювати ковзання асинхронного електродвигуна в експлуатації та усуне вплив людського фактору.

Основна частина. За основу приймемо метод, у якому використовується індуктивна котушка ІК (індукційний метод). У коло котушки замість чутливого мілівольметра (гальванометра) послідовно включимо діод VD та резистор R. Діод буде пропускати тільки пряму півхвилю струму. З резистора буде зніматись імпульс прямої напруги та подаватись на перетворювально-обчислювальний пристрій (ПОП). Крім того, на цей пристрій буде подаватись сигнал з генератора прямокутних імпульсів (ГПІ). У перетворювально-обчислювальному пристрої сигнал буде перетворюватись у цифрові імпульси, кількість яких рахує пристрій (k). Крім того пристрій рахує час цих імпульсів (t) за даними електронного таймеру. За цими даними перетворювально-обчислювальний пристрій визначає ковзання асинхронного електродвигуна за виразом (3). Отже, структурна схема пристрою вимірювання ковзання має вигляд, наведений на рис.1.

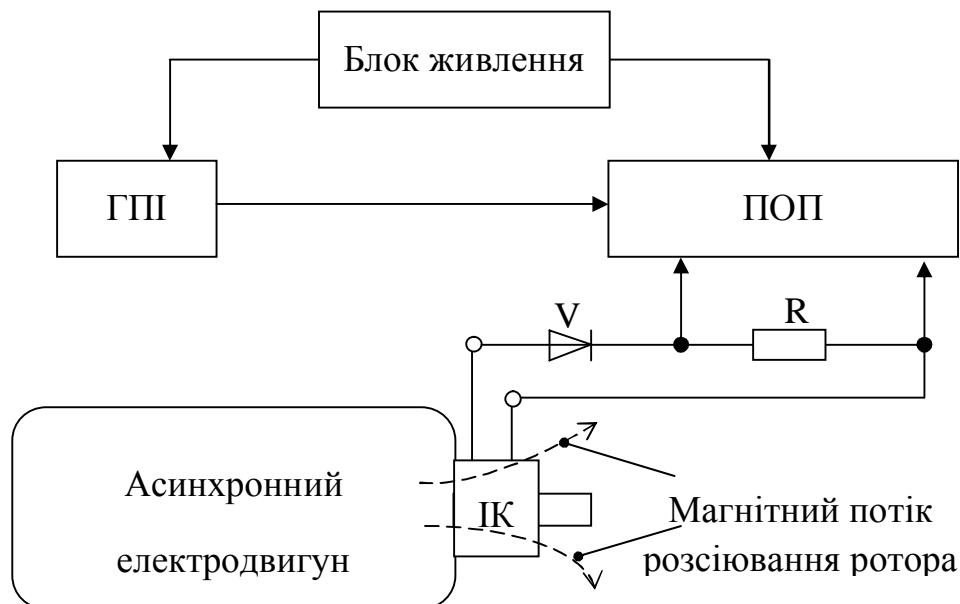

Рис. 1. Структурна схема пристрою вимірювання ковзання асинхронного електродвигуна з короткозамкненим ротором.

Генератор прямокутних імпульсів працює на частоті 1 Гц та побудований на базі мікросхеми К561ІЕ10 і використовується для зме-

нення дискретності приладу. У перетворювально-обчислювальному пристрої сигнал з котушки перетворюється у цифрові імпульси, кількість яких (k) рахує пристрій. Крім того на нього приходить імпульс частотою 1 Гц з генератора прямокутних імпульсів прямокутної форми. За цими даними перетворювально-обчислювальний пристрій визначає ковзання асинхронного електродвигуна за виразом (3), який з урахуванням того, що час $t = 1 \text{ с}$, буде мати вигляд

$$S = 2k. \quad (4)$$

Перетворювально-обчислювальний пристрій складається з трьох блоків: А – перетворювач форми електричного сигналу, Б – подвоювач частоти струму, В – лічильник імпульсів. Принципова електрична схема цього пристрою наведена на рис. 2.

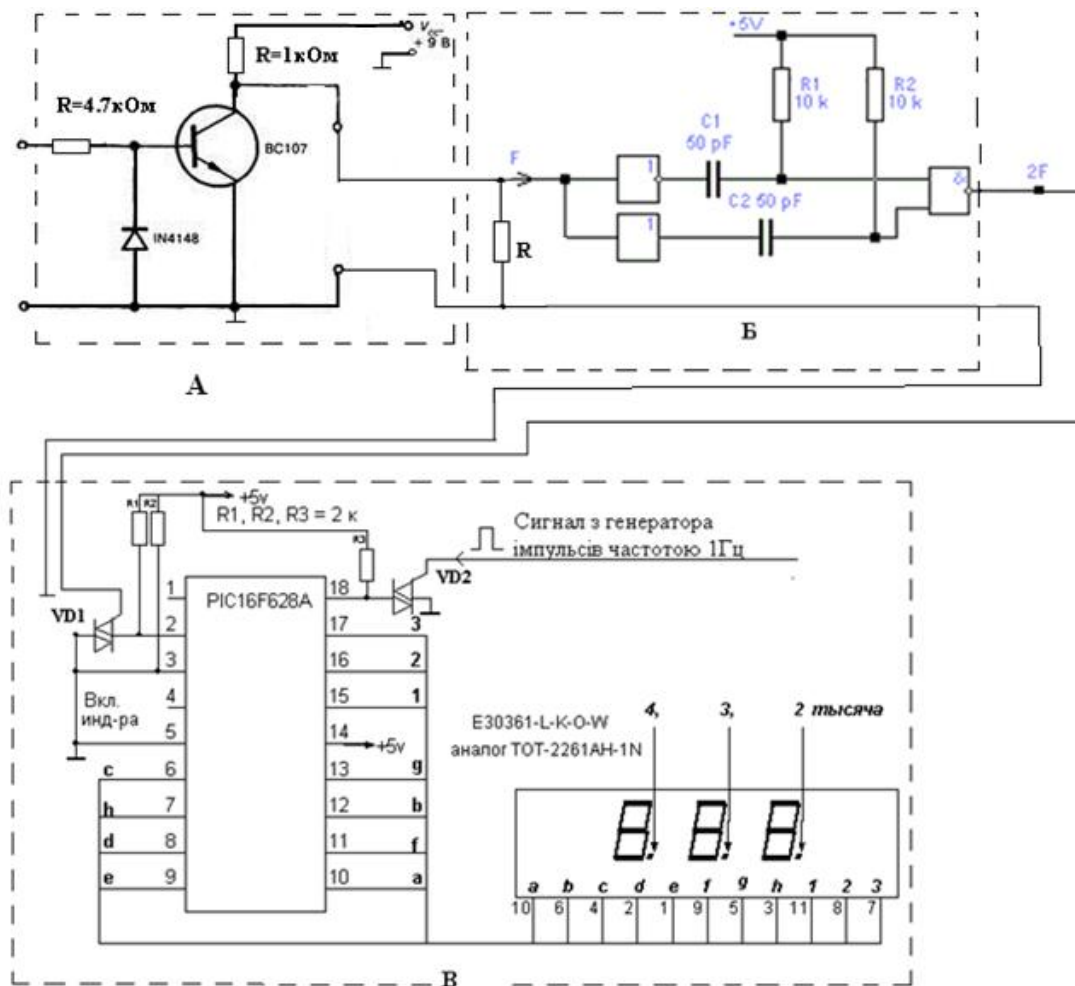

Рис. 2. Принципова електрична схема перетворювально-обчислювальний пристрою.

Висновок. Таким чином, у роботі запропоновано пристрій вимірювання ковзання асинхронного електродвигуна, який дозволяє ви-

значати ковзання асинхронного електродвигуна в експлуатації без впливання людського фактору з невеликою дискретизацією.

Література

1. *Овчаров В.В.* Эксплуатационные режимы работы и непрерывная диагностика электрических машин в сельскохозяйственном производстве / *В.В. Овчаров.* – К.: УСХА, 1990. – 168 с.
2. *Єрмолаєв С.О.* Експлуатація енергообладнання та засобів автоматизації в системі АПК / *С.О. Єрмолаєв, В.О. Мунтян, В.Ф. Яковлев;* за ред. *С.О. Єрмолаєва.* – К.: Мета, 2003. – 534 с.
3. *Хорольский В.Я.* Теоретические основы эксплуатации электрооборудования сельскохозяйственных предприятий: Учебное пособие / *В.Я. Хорольский.* – Ставрополь: Ставр. с/х ин-т, 1992. – 149 с.
4. *Коварский Е.М.* Испытание электрических машин / *Е.М. Коварский, Ю.И. Янко.* – М.: Энергоатомиздат, 1990. – 320 с.
5. *Гольдберг О.Д.* Испытания электрических машин: Учебное пособие / *О.Д. Гольдберг.* – М.: Высшая школа, 1990. – 255 с.
6. Справочник по наладке электроустановок и электроавтоматики / [*С.Е. Васильев, Б.М. Забарский, Е.И. Забокрицкий, Б.А. Холодовский*]. – К.: Наукова думка, 1972. – 624 с.

УСТРОЙСТВО ИЗМЕРЕНИЯ СКОЛЬЖЕНИЯ АСИНХРОННОГО ЭЛЕКТРОДВИГАТЕЛЯ

Вовк А.Ю., Квитка С.А.

Аннотация

Работа посвящена разработке устройства измерения скольжения асинхронного электродвигателя, которое позволит его контролировать в процессе эксплуатации.

DEVICE OF MEASUREMENT OF SLIDING ASYNCHRONOUS ELECTRIC MOTOR

O. Vovk, S. Kvitka

Summary

Work is devoted to development of the device of measurement of sliding of the asynchronous electric motor which will allow to supervise it in use.